

Üniversite Öğrencilerinin Sermaye Düzeyleri Bağlamında Siyasi Liderlik Eğilimleri Üzerine Bir İnceleme*

Mümin AYPARÇASI**

ÖZ

Bu araştırmanın amacı, üniversite öğrencilerinin sermaye düzeylerinin siyasi liderlik eğilimleri üzerindeki etkisini ortaya koymaktır. Bu amaç doğrultusunda, araştırmada sermaye düzeyleri farklılığı ile siyasi liderlik tipleri arasındaki ilişki üzerinde durulmaktadır. Günümüz dünyasında hemen her alanda yaşanan hızlı değişim ve dönüşümler, klasik sermaye anlayışında da yaşanmıştır. Ne var ki, daha önceden ekonomik anlamıyla ön plana çıkan sermaye kavramı dönüşüme uğramış, kültürel ve sosyal yönleriyle birlikte çok boyutlu bir hal almıştır. Bu bağlamda, araştırmanın kavramsal çerçevesini, P. Bourdieu'nün kuramsal yaklaşımının önde gelen kavramlarından sermaye kavramı ve sermaye türleri olarak ele aldığı ekonomik, kültürel ve sosyal sermaye oluşturmaktadır.

Araştırmada nicel araştırma yöntemi ve bu yöntem kapsamında tarama (survey) modeli kullanılmıştır. 2023-2024 eğitim-öğretim yılında Kırıkkale Üniversitesi'nde öğrenim gören ve seçmen özelliğine sahip 525 lisans öğrencisi araştırmanın örneklemini oluşturmaktadır. Araştırma verileri anket formu aracılığıyla elde edilmiş olup, bu kapsamda frekans analizinin yanı sıra Mann-Whitney U testi ve Kruskal-Wallis analizleri yapılmıştır. Yapılan analizler neticesinde, seçmenlerin sermaye düzeylerinin farklılaşması, onların siyasi lider eğilimleri üzerinde belirleyici bir etmendir.

Anahtar Kelimeler: Sermaye Düzeyi, Siyasi Lider Eğilimi, Üniversite Öğrencisi, P. Bourdieu.

A Review on Political Leadership Trends of University Students in the Context of their Capital Levels

ABSTRACT

The aim of this research is to reveal the effect of capital levels of university students on political leadership tendencies. The rapid changes and transformations experienced in almost every field in today's world have also been experienced in the classical understanding of capital. However, the concept of capital, which previously came to the forefront with its economic meaning, has undergone a transformation and has become multidimensional with its cultural and social aspects. In this context, the conceptual framework of the research consists of the concept of capital, which is one of the leading concepts of P. Bourdieu's theoretical approach, and economic, cultural and social capital, which he addresses as types of capital.

Quantitative research method and survey model were used in the research. 525 undergraduate students studying at Kırıkkale University in the 2023-2024 academic year and having voting characteristics constitute the sample of the research. The research data were obtained through a survey form, and in this context, frequency analysis, Mann-Whitney U test and Kruskal-Wallis analyses were conducted. As a result of the analysis, the differentiation of the capital levels of the voters is a determining factor on their political leadership tendencies.

Keywords: Capital Level, Political Leadership Tendency, University Student, P. Bourdieu.

1. Giriş

Günümüzde bilgi teknolojileri ve iletişim alanları başta olmak üzere hızlı ve köklü değişimler yaşanmaktadır. Özellikle küreselleşmenin hız kazanması, siyasal ve iktisadi değişimler ile uzmanlaşmanın önem kazanması gibi faktörler toplumsal yapı üzerinde önemli değişimlerin yaşanmasına neden olmuştur. Bu değişimler beraberinde toplumsal, ekonomik ve siyasi dönüşümlerin gerçekleşmesini beraberinde getirmiştir. Sosyal bilimlerde yaşanan değişimlerin en çarpıcı olanlarından biri, sermaye anlayışında ortaya

* Bu çalışma, yazarın "Sermaye Düzeylerine Göre Seçmenlerin Siyasi Lider Bağlılığının Analizi: Üniversite Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma" adlı doktora tezinden türetilmiştir./ This study is derived from the author's doctoral dissertation titled "Analysing Voters' Political Leader Loyalty According to Capital Levels: A Research on University Students".

** **Corresponding Author/Sorumlu Yazar,** Doktora Öğrencisi, Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Ana Bilim Dalı, Kırıkkale, Türkiye/ Ph.D. Stud., Kırıkkale University Institute of Social Sciences Department of Sociology, Kırıkkale, Türkiye, muminayparcasi5234@gmail.com

Makale Gönderim ve Kabul Tarihleri/ Article Submission and Acceptance Dates: 12.01.2025-08.04.2025

Citation/Atf: Ayparçası, M. (2025). Üniversite öğrencilerinin sermaye düzeyleri bağlamında siyasi liderlik eğilimleri üzerine bir inceleme. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 56, 310-326. <https://doi.org/10.52642/susbed.1618360>

çıkıştır. Klasik sermaye yaklaşımı, yalnızca ekonomik birikimleri içeren bir yaklaşıma sahiptir. Ancak zaman içerisinde, ekonomik sermayenin sosyal dünyayı açıklamada yetersiz kaldığı görülmüştür. Dolayısıyla ekonomik sermaye yanında sosyal ve kültürel sermaye kavramlarının ortaya atılması, yirminci yüzyıl sosyal bilimlerin alanyazınında önemli bir açılım yaşanmasını sağlamıştır.

Sosyal bilimlerde sermayeye ilişkin ortaya atılan kuramların önde gelenlerinden biri, P. Bourdieu'nün sermaye yaklaşımıdır. Bourdieu, sosyal bilimlerin sahasına yeni kavramlar kazandırmanın yanında mevcut kavramların da kapsamını da genişletmiştir. Bu kavramlar, sermaye, alan, habitus, sembolik güç (iktidar) olarak ifade edilebilir. Kendine özgü yaklaşımıyla öne çıkan Fransız sosyolog, klasik sermaye anlayışına ilave olarak, bireylerin toplumsal uzam içerisinde ekonomik, kültürel ve sosyal sermaye ekseninde sınıf mücadelelerinde bulunduğunu ifade etmiştir. Bourdieu, toplumsal uzam, siyasi alan, akademik alan, eğitim alanı, spor alanı gibi pek çok alanın bir araya gelmesi neticesinde oluşmaktadır. Bourdieu'ya göre bu alanlar, kendi içerisinde birbirinden farklı karakteristik özellikler taşımaktadır. Ayrıca bu alanlar, bünyesinde toplumsal eyleyicilerin uyması gereken kurallar ve stratejileri barındırmaktadır. Toplumsal yapı üzerinde belirleyici etkiye sahip alanların başında siyaset alanı gelmektedir. Siyaset alanının en dinamik unsurlarından birini ise, siyasi liderlik oluşturmaktadır.

Bireylerin sahip olduğu sermaye düzeyleri onların hemen her alana ilişkin anlayışlarını şekillendiren bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu bakımdan, sermaye düzeylerinin kişilerin siyasi liderliğe ilişkin yaklaşımları üzerinde belirleyici bir tesire sahip olduğu ifade edilebilir. Buradan hareketle, Bourdieu'nün sermaye kuramı çerçevesinde temel olarak ele aldığı ekonomik, sosyal ve kültürel sermaye türleri ile bunlara yapılan yatırımların düzeyi, kişilerin siyasi liderlik eğilimlerinin şekillenmesinde önemli bir etmendir.

Bu araştırma, sermaye düzeyleri ile siyasi lider bağlılığı ilişkisi üzerinde durmaktadır. İlişkisellik, Bourdieu'nün sosyolojik yaklaşımının merkezini oluşturmaktadır. Bourdieu, Hegel'den esinlenerek ilişkilerin gerçek olan şeyi ortaya çıkardığını; toplumsal sorunların çözümünde ilişkiselliğin oldukça önemli bir araç işlevi gördüğünü belirtir. Bu çalışma, seçmen özelliğine sahip olan üniversite öğrencilerinin siyasi lider eğilimlerini ele alması ve incelemesi açısından, sermaye türlerine ilişkin alanyazında yer alan diğer çalışmalardan farklı bir özelliktedir. Bu özelliği yanında, araştırmanın, sosyoloji ve siyaset bilimini birlikte ele alan disiplinlerarası yönünün yanı sıra üniversite öğrencilerinin sermaye düzeyleri ile siyasi lider eğilimleri arasındaki ilişkiyi irdelemesiyle, sosyal bilimlere ve gençliğe yönelik geliştirilecek politikalara katkı sunacağı öngörülmektedir.

2. Kavramsal Çerçeve

Araştırmanın kavramsal ve kuramsal çerçevesinin omurgasında ilk olarak, Bourdieu'nün sermaye kavramı ve temel sermaye türleri olarak ele aldığı ekonomik, sosyal ve kültürel sermaye yer almaktadır. Araştırmanın teorik çerçevesinin ikinci kısmında, üniversite gençliği üzerinde durulmaktadır. Son kısımda ise, siyasi liderlik kavramı ve siyasi liderlik türlerine değinilmektedir.

2.1. Bourdieu'da Sermaye Kavramı ve Türleri

Bourdieu sosyolojisinin merkezi kavramlarından biri, sermayedir. Bu bakımdan, onun kuramının ve açıklamalarının anlaşılabilmesi için sermayeye yüklediği anlamın bilinmesi ve çözümlemesi oldukça önemlidir. Bourdieu'ya göre sermaye, toplumsal aktörler ya da gruplar tarafından özel bir biçimde öğrenilen bir enerjiye, diğer bir tabirle, toplumun tarihsel birikimine karşılık gelmektedir (Bourdieu, 1983). Buna göre, sermaye, toplumsal eyleyicilerin ya da grupların fikir ve davranışlarını çözüme kavuşturdukları, topluma ilişkin alışkanlık ve kalıpların tümüdür. Dolayısıyla sermaye, zaman içerisinde ve davranışlar aracılığıyla kendini yeniden üreten ve toplumsal olarak inşa edilen manadır (Bourdieu ve Wacquant, 1996). Buradan hareketle Bourdieu, toplumun ve daha geniş bir ifadeyle toplumsal dünyanın işleyişinin ve nasıl çalıştığına daha doğru şekilde incelenebilmesinde sermayeye anahtar bir rol biçmektedir.

Sermaye kavramının kökeni, Latince çiftlik hayvanı anlamına gelen “*capitale*” sözcüğüne karşılık gelirken; zamanla klasik ekonomik bir terim olarak, para ve parasal yatırım biçiminde yaygın kullanımına sahip olmuştur (Wolf, 2004). Sermaye, ilk olarak Roma hukukunda kendine yer bulmuş ve yatırım yapılmaya yönelik olan anaparaya işaret etmektedir (Günkör ve Özdemir, 2017). Buna göre, sermaye

terimi, para, araç ve makine gibi üretim ve yatırım yapılmasında kullanılması mümkün olan her türlü varlığı göstermektedir.

Sermaye, ekonomiden başlayarak, siyaset bilimi ve sosyolojiye uzanan geniş bir yelpazede birçok disipline konu olan ve üzerinde sıkça durulan kavramlardan biridir. Sermaye kavramını eserlerinde yoğun bir şekilde işleyen sosyologların başında gelen Marx, kapitalizm ve toplumsal değişme konularına odaklanmıştır. Mohun'a (2002) göre Marxist teorinin en önemli kavramlarından biri olan sermayenin, kapitalist üretim ilişkilerinde ayrı bir şekilde ele alınması söz konusu değildir. Ayrıca sermaye, yalnızca bir nesne olarak değil, toplumsal bir ilişki biçiminde analiz edilmesi gereken bir terimdir.

Sermaye kavramını sosyolojik manada analiz edip değerlendiren isimlerin başında, çağdaş teorisyenlerin önde gelenlerinden Fransız sosyolog P. Bourdieu gelmektedir. Sermaye, Bourdieu'nün sosyolojik yaklaşımındaki temel kavramlardan biridir. Sermaye kuramıyla sosyal bilimlerin alanyazını içinde adından söz ettiren Bourdieu (1986), sermayeyi toplumsal aktörlerin (eyleyicilerin) belirli toplumsal alanlara katılımını sağlayan ve gerekli mücadeleler sonucunda kazanımların elde edilmesini mümkün kılan kaynak ya da rezervlerin tümü şeklinde tanımlamaktadır. Diğer bir deyişle, Bourdieu (1983), sermayeyi, toplumun tarihsel süreç içinde biriktirmiş olduğu maddi ya da işsel emeğin karşılığı olarak ifade eder. Buradan hareketle, sosyal dünyayı en doğru şekilde açıklayabilmenin yolunun, sermayeyi tüm biçimleriyle ele almaktan geçtiğini belirten Bourdieu (2010), temelde sermayenin üç tipi olduğunu ileri sürmektedir. Bunlar; ekonomik, kültürel ve sosyal sermayedir. Bourdieu (1994), bu sermaye türlerinin bir araya gelmesiyle oluşan ve bireyleri tanımlamanın yanında, diğer kişiler tarafından da değer görülen tüm unsurları gösteren niteliğiyle simgesel sermaye kavramını da sermaye türleri arasında göstermiştir.

2.1.1. Ekonomik Sermaye

Bourdieu'nün üç temel sermaye biçiminden ilki olan ekonomik sermaye, parasal bir karşılığı olan ve mülkiyet hakları kapsamında kurumsal şekilde ele alınırken (Bourdieu, 1986), en sade tanımıyla, meta ve hizmet üretiminde kullanılan maddi kaynaklardır (Çeğin, 2018). Başka bir deyişle, ekonomik sermaye, salt ekonomik kaynaklar ile gelir ve mülkiyete sahip olmaktır. Diğer taraftan, ekonomik sermayeyi diğer sermaye şekillerinden ayrı görmek ve değerlendirmek mümkün değildir. Dolayısıyla ekonomik sermaye ile diğer sermaye türleri arasında karşılıklı ve yakın bir ilişki söz konusudur (Göker, 2007; Erdoğan, 2018). Ekonomik sermayeyi, *Devlet Soyululuğu* isimli kitabında Marx'tan* aldığını belirten Bourdieu (1996), ekonomik sermaye ile kültürel sermayeyi, hâkim hiyerarşik mekanizmaları doğurmasının yanı sıra eşitsizlik üreten potansiyel anlamında da kullanmıştır.

Bourdieu, ekonomik sermayeyi ele alırken, klasik sermaye yaklaşımına benzer bir yaklaşıma sahiptir. Sermayenin bu formu, kaynakların maddi yönüne olan vurguyu gösterir. Marxist kuramda yer alan ekonomik sermaye, toplumsal eşitsizlikler ve sınıf çatışmasındaki rolü bağlamında bir değere sahiptir. Ancak Bourdieu, ekonomik temele dayalı yaklaşımın sosyal dünyadaki değişimlerin analizinde yetersiz kaldığını belirterek diğer sermaye şekillerinin de ele alınmasını ifade etmiştir (Aydemir, 2011). Ekonomik sermaye, en geniş tanımıyla, bireylerin elde ettiği gelirdir. Bu bakımdan, özellikle kapitalist toplumlarda kişilerin sosyal konumlarını belirleyen unsurların en önemlilerinden biri, kişilerin kazançlarıdır. Dolayısıyla bireylerin ekonomik sermaye düzeyleri, onların toplumsal hayattaki imkânlarla kavuşmasında ya da fırsatlar elde etmesinde etkili bir rolü bulunmaktadır (Erdoğan, 2018). Bourdieu'nün yaklaşımında ekonomik sermaye, kişilerin sosyal konumlarını elde etmede etkili bir role sahip olmanın yanı sıra diğer sermaye türlerinin de temelini oluşturan bir niteliktedir.

* Toplumun ekonomik temelini üretim ilişkileriyle belirlediğini, *'Ekonomi Politikin Eleştirisine Katkı'* isimli eserinde ifade eden Marx, kişilerin maddi üretim güçlerine paralel bir şekilde belli ilişkiler sistemine girdiğini iddia etmektedir. Dolayısıyla toplumun ekonomik yapısının meydana gelmesinde, üretim ilişkileri başat rolü oynamaktadır. Bu açıdan Marx, üretim güçleri ve ekonomik süreçlerin, bir toplumun yaşam biçimini, sosyal sınıfları, fikirleri ve kültürü üzerinde belirleyici etmen olduğunu savunmaktadır (Richter, 2012). Marx'ın toplumsal sınıflar üzerinde ekonomik birikimlerin belirleyici rolünü vurgulaması, sosyal değişimleri açıklamada önemli bir yaklaşım olmanın yanında bu yaklaşımın yetersizliğine ilişkin birtakım eleştirilerin doğmasına neden olmuştur.

2.1.2. Kültürel Sermaye

Kültürel sermaye kavramını, Passeron ile beraber yaptığı araştırma olan, *Yeniden Üretim: Eğitim Sistemine İlişkin Bir Teorinin İlkeleri* (2014) adlı kitabında ilk olarak kullanan Bourdieu, bu çalışmada, toplumsal kökenleri açısından öğrencilerin eğitim sürecinde yaşadığı eşitsizlikleri ele almıştır. Söz konusu eser, farklı toplumsal sınıflarda yer alan bireylerin eşitsiz akademik başarılarını, sahip oldukları kültürel sermaye düzeyi ile ilişkilendirerek izah eden bir teori niteliğine sahiptir. Bourdieu, kültürel sermayenin kazanılmasında aile ve okulun önemine vurguda bulunmuştur. Buna göre, Bourdieu ilk olarak, ailenin toplumsal konumlarının kişilerin dil yetkinlikleri, konuşma tarzları ve kültür seviyeleri üzerinde önemli bir etkide bulunduğunu ifade eder. İkinci olarak, formel eğitim ile birlikte ve okul yoluyla kazanılan bu sermaye türü, diplomalarla kurumsal bir şekle bürünmektedir. Dolayısıyla okulda edilen kültürel sermaye, resmi kurumların onayıyla ortaya çıkmaktadır (Bourdieu, 1979).

Kültürel sermayeye olan etkisinde ve toplumsal uzamın üretimi ve yeniden üretimi süreçlerine olan katkısında okulun önemli bir yeri vardır. Okul ve aile hem toplumsal uzamın iki boyutunu göstermekte hem de birbirlerinden farklı şekilde kültürel yeniden üretim işleyişi temsil etmektedir. Dolayısıyla aile ve okulun bileşimi sonucunda, toplumsal yapının devamlılığı ve kültürel sermayenin yeniden üretilmesi söz konusu olmaktadır (Bourdieu, 1995). Öbür taraftan, kültürel sermayeyi ekonomik olmayan mal ve hizmetler mantığı üzerinden ele alan Bourdieu, akademik başarı ya da başarısızlıkları zekâ veya yetenek gibi doğal yatkınlıklara bağlayan yaygın yaklaşımdan ayrılmaktadır. O, aileden miras olarak gelen ekonomik sermaye düzeylerinin, okulda başarı elde etmek için kişisel yeteneklerden daha açıklayıcı olduğunu ileri sürmektedir (Swartz, 2011).

Bourdieu'nün sosyolojik yaklaşımının anahtar kavramlardan biri olan kültürel sermaye, bir alan içinde yer alan iktidar sahiplerinin eğitim yoluyla bireylere ve ailelere kazanım sağladığı bir çerçeve ya da yapıdır. Diğer bir ifadeyle, kültürel sermaye esasında bireylerin entelektüel bilgi birikimine işaret eder (Bourdieu & Wacquant, 2014). Kişilerin kültürel sermayelerinin oluşmasında, sosyalizasyon süreçlerinde edindiği alışkanlıklar ve öğrenimler önemli bir role sahiptir. Buradan hareketle, kültürel sermaye ve *habitus* arasında sıkı bir ilişkiden bahsedilebilir. Özellikle bireylerin kültürel sermayelerinin yerleşik bir özelliğini yansıtmışından dolayı beğeniler, kişilerin bedenlerinde gözükeren habituslarını ortaya çıkarmaktadır (Turner, 2003). Habitusun oluşmasında, kültürel sermayenin kazanılması ve aktarımı ana faktördür. Sosyalleşme sürecinde kökeni alt sınıf olan ailelerin çocukları, tıpkı kültürel düzeyi yüksek ailelerin çocuklarının sahip olduğu beğeni, dil becerileri ve anlayışları gibi özelliklere sahip olabilmektedir (Yanıklar, 2010). Dolayısıyla beğen ve zevklerin oluşturduğu kültürel sermaye, toplumsal farklılıklar üzerinde belirleyici bir role taşımaktadır.

Bourdieu'ya (1986) göre, kültürel sermayenin üç temel bileşeni bulunmaktadır. Bunlardan ilki olan bedenselleştirilmiş kültürel sermaye, sosyalleşme süreçlerinde kazanılan birikimlerin akıl ve bedene yansması ve beden hareketlerinde içselleştirilmesidir. Diğer kültürel sermaye biçimi olan nesnelleştirilmiş kültürel sermaye, bedenselleştirilmiş kültürel sermayenin içselleştirilerek, ürün, bilgisayar, kitap, makine gibi maddi kültürel varlıklara sahip olmayı ve bu varlıkların sonraki nesillere aktarılmasına işaret eder. Kültürel sermayenin son formu kurumsallaştırılmış kültürel sermaye, eğitime ilişkin niteliklerin kendine özgü yönünü ve orijinallliğini ifade eder. Bir başka deyişle, içselleştirilen kültürel sermayeyi ispatlayan ve kültürel yetkinlikleri gösteren diploma, sertifika gibi evraklardır (Bourdieu, 2002).

2.1.3. Sosyal Sermaye

Sosyal sermaye kavramını sistematik bir şekilde ele alan ve modern incelemesini yapan sosyologların başında Bourdieu gelmektedir. Bourdieu, en önemli çalışmalarından biri olan *The Forms of Capital* (1986) isimli eserinde, sosyal sermaye kavramına detaylı olarak yer vermiştir. Bourdieu sosyal sermayeyi, *Az çok kurumsallaşmış karşılıklı tanıma ve ikrar ilişkileri şebekesine sahip olmanın sağladığı veya sağlayabileceği avantajlar-kaynaklar bütünü* (Bourdieu, 1983: 190-191) olarak tanımlamaktadır. Sosyal sermaye*, ilişkilerin önemli

* Sosyal sermaye, günümüzde iktisattan sosyolojiye, siyaset biliminden sosyal hizmetlere varıncaya dek, geniş bir alanda çok sayıda çalışmaya konu olan kavramlardan biridir. Bu kavram, sosyal bilimlerin pek çok disiplini üzerinde etkili olması ve çalışmalar sebebiyle son yıllarda öne çıkmaktadır. Sosyal sermaye, her ne kadar 19. yüzyılda sosyolojinin kurucu isimlerinin başında yer alan Durkheim'in eserlerinde kendine yer bulsa da, sosyal sermaye kavramı, 1916 yılında sosyolog Hanifan tarafından yazılan *Kırsal*

olduğu (Field, 2008: 1) vurgusunun yanında toplumsal iletişim ağlarının önemli bir kaynak ya da servet olduğu düşüncesine dayalıdır. Sosyal bağlılığın gerçekleşmesinde, iletişim ağları temel bir işleve sahiptir. Zira sosyal bağlılık, kişilerin yalnızca tanıdıklarıyla değil, aynı zamanda diğer kişilerle de ortaklaşa çalışmasına zemin hazırlamaktadır (Field, 2008).

Bourdieu'nün yanı sıra sosyal sermaye kavramının gelişiminde rol oynayan isimlerden biri, James Coleman'dır. Bourdieu'nün eserlerinde vurguladığına benzer şekilde Coleman da, sosyal sermayenin toplumsal eşitsizlik ve okullardaki akademik başarı üzerindeki etkisini araştırma çabasına girişmiştir (Field, 2008). Eğitim sosyolojisi üzerine yaptığı araştırmalarla bilinen Coleman, sosyal statü ile okul başarısı ilişkisini ele almıştır. Bu araştırmalarla, sosyal sermayenin gerek iyi şartlarda sahip toplumsal gruplar üzerinde gerekse de sınırlı olanaklara sahip toplumsal gruplarda olumlu ve pozitif sonuçlar ortaya çıkardığı sonucuna ulaşmıştır. Bu özelliğinden hareketle, Coleman bireylerin sahip olduğu kaynakları içermesinden ötürü sosyal sermayenin toplumsal üretime olan katkısını ya da çıkarını vurgulamaktadır (Coleman, 2010).

Bourdieu ve Coleman'ın sosyal sermayeyi bireysel açıdan ya da mikro anlamda ele almasından farklı olarak, R. Putnam, toplumsal açıdan ve makro düzlemde sosyal sermaye kavramına eğilmiştir. İtalya'nın kuzey ve güney bölgelerinde yer alan yönetimlerin farklılıklarının nedenleri üzerine araştırmalarda bulunan Putnam'a (1993) göre, özgürlükçü sosyal politikaların beraberinde getirmiş olduğu bireyselleşme, toplumsal birlikteliği ile sosyal sermayeyi azaltmaktadır. Güven kavramı üzerinde titizlikle duran Putnam, toplumsal ilişkilerin temelini oluşturanın yanında sosyal işlerliğin sağlanmasında da kolaylaştırıcı bir fonksiyon gördüğünü savunmaktadır. Öte yandan, bireysel eylemlerin değil toplumsal eylemlerin önemli olduğunu vurgulayan Putnam (2000), bir yandan sosyal sermayenin grup içi dayanışmayı besleyen bağlayıcı yönüne değinirken; diğer yandan farklı kimlikleri ve farklı insan birlikteliklerini mümkün kılıp köprü oluşturan özelliğine temas etmektedir. Bourdieu ve Coleman'a ilave olarak Putnam, sosyal sermaye kavramı ile politik etmenler arasındaki ilişkiyi sentezleyerek değerlendirmiştir.

Bourdieu, Coleman ve Putnam'ın sosyal sermaye kavramına olan kazanımlarının yanında "güvenin yarıçapı" yaklaşımıyla F. Fukuyama (2001), sosyal sermayeye güven odaklı bakarak yeni ve önemli bir anlayışın öncüsü olmuştur. Sosyal sermaye unsurlarından güven kavramının, toplumsal refahın ortaya çıkmasında önemli fonksiyonlar gördüğünü belirten Fukuyama, bunu ülkeler arasındaki ekonomik performansları karşılaştırdığı *Güven, Sosyal Erdemler ve Refahın Yaratılması* (2005) isimli kitabıyla ortaya koymuştur. Fukuyama, güven kavramının, hem bireylerin sağlıklı ilişkilerinin doğmasında hem de toplumsal ve ekonomik zenginliğin ortaya çıkışında anahtar bir rol üstlendiğini ifade eder. Dolayısıyla Fukuyama, bir grup ya da topluluğu oluşturan bireylerin güvene dayalı ilişkilerinin, sağlıklı bir toplumsal yapının meydana gelmesinde tutkal görevi gördüğünü belirtmektedir (Fukuyama, 2015). Bu bakımdan, sosyal sermayenin bileşenlerinden biri olan güven, toplumsal ilişkilerin temelini oluşturanın yanında toplumsal refahın kazanılmasına zemin hazırlamaktadır.

Özetle, sosyal sermayeyi sosyolojik olarak inceleyen çağdaş sosyologların başında Bourdieu gelmektedir. Ona göre, sosyal sermaye, bir yandan toplumsal eyleyicilerin grup aidiyetleri ve toplumsal hayattaki ilerlemelerine olumlu bir katkıda bulunurken, diğer yandan toplumsal hiyerarşilerin ve eşitsizliklerin üretimi, yeniden üretimi ve sürdürülmesinde de önemli bir işlev görmektedir. Bourdieu, sosyal sermayeyi, imtiyazlı bir topluluğun beraber oldukları kişilere karşı rekabet içinde kullanmış olduğu bir değer olarak ele almaktadır. Bourdieu'nün, sosyal sermaye kişilere ya da ailelere ait olan bir değer olduğu görüşüne Coleman da iştirak etmektedir. Bourdieu ve Coleman'ın sosyal sermayeyi özellikle bireysel düzlemde vurgulamasının aksine Putnam ve Fukuyama ise, sosyal sermayenin güven ve sosyal ağlar ile olan ilişkisinin toplumsal etkilerine dikkat çekmişlerdir.

2.2. Gençlik ve Üniversite Gençliği

Gençlik, çocukluk ve olgunluk arasında yer alarak, toplumun dinamik yapısını yansıtan ve içinde bulunduğu toplumun izlerini taşımanın yanında gelişimine katkı sunan sosyal kategoridir. Gençlik üzerine özellikle sosyoloji, psikoloji, eğitim bilimi ve etnoğrafya gibi birçok disiplinin araştırma konusu olmuştur.

Okul Toplum Merkezi (Rural School Community Center) isimli eserde ilk olarak kullanılmıştır. Bu bakımdan, sosyal sermayenin ortaya çıkışının oldukça yeni olduğunu söylemek mümkündür. Sosyal sermaye tartışmalarına önemli katkı sunan ve sosyal boyutunu inceleyen isimlerin başında Bourdieu, Coleman, Putnam ve Fukuyama gelmektedir.

Gençlerin eğitim süreçleri, onların kişiliklerinin oluşmasında ve topluma uyum sağlamalarında önemli bir yere sahiptir. Bireylerin eğitim hayatı içerisindeki en önemli dönemlerinden biri, üniversite yaşamıdır. Doğan'a (1994) göre, toplumsal değişimlerden etkilenen sosyal kategorilerin başında gelen gençlik, anomi, bunalım ve yabancılaşma gibi toplumsal boşluğun meydana getirdiği toplumsal patolojilerin etkileri de en fazla gençler üzerinde görülmektedir.

Gençlik, sosyolojik araştırmalarda gençlik sosyolojisi adı altında pek çok çalışmaya (Abadan, 1961; Bayhan, 1997; Yazıcı, 2003; Kirman, 2005) konu olmuştur. Türkiye'deki gençlik araştırmaları incelendiğinde, bu araştırmaların üniversite gençliğiyle özdeşleştiğini söylemek mümkündür. Gençlik araştırmalarının uzun yıllar ihmal edilmesinde, geleneksel itaat örüntülerinden dolayı gençlerin problem alanı kabul edilmemesi ve akademik ilginin uzağında kalması önemli faktörlerdir. 1960'lı ve 1970'li yıllardaki öğrenci hareketleri gençliğe yönelik ilgiyi artırmış, 1980'li yıllarda darbe nedeniyle akademik ilgi azalsa da, 2000'li yıllardan itibaren gençlik araştırmalarına özgü enstitülerle Türkiye'deki üniversite öğrencileri üzerinde gerçekleştirilen çalışmalar hız kazanmıştır (Deniz, 2015).

Genç ve toplum arasındaki karşılıklı ilişkiye bakıldığında, gerek haklar gerekse sorumluluklar açısından gençler ve toplumun birbirlerine bağlı olduğu görülmektedir. Genç ve toplum arasındaki ilişkinin esası, sorumluluk ve uyuma dayalı olduğunda, toplumun genci, gencin de toplumu bilip tanınması zorunluluktur. Gençlik, yoğun olarak fizyolojik ve psikolojik değişimlerin gerçekleştiği bir dönem olması sebebiyle toplumsal normlara ve kalıplara uyma noktasında aksamalar yaşayabilir. Bu aksamayı aşmak ve gencin kendisi ve çevresiyle yaşadığı çatışmaları gidermede, karşılıklı empati duygularını geliştirip sürdürmek büyük bir önem taşımaktadır (Baran, 2013).

Üniversite yaşamı, gençlerin gerek bireysel gelişimlerini gerekse de sosyalleşme süreçlerine önemli etkilerde bulunan bir zaman dilimini göstermektedir. Doğan ve Akçalı'ya (2021) göre, üniversite yaşamında gençlerin karşılaştığı sorunları, yeni sosyal çevreye uyum sağlama, ders yükleri, ailevi birtakım faktörler ile geleceğe yönelik ekonomik kaygılar olarak sıralamak mümkündür. Bunların tamamı, kişilerin ailelerinden uzakta yüzleşmek durumunda kaldığı süreçleri yansıtmaktadır. Bu süreçlerin sonunda bireyler, sosyalleşerek topluma uyum sağlamak ve hayatlarını sürdürmektedirler.

2.3. Siyasi Liderlik Kavramı ve Türleri

Siyasi sistem içerisinde pek çok bileşen bulunmaktadır. Bu bileşenlerden hangisi ya da hangilerinin daha etkili olduğu ise tartışmaya açık bir konu olarak karşımızda durmaktadır. Siyasi yapının en önemli unsurlarından olan liderlik, az ya da çok olmak üzere siyasi süreçlerin tamamında etkisini sürdüren olguların başında gelmektedir. Siyasi lider, taraftarlarını belirli amaçlar etrafında toplayan ve bu amaçları gerçekleştirmek için onları motive ederek birleştiren figürdür. Her toplumda görülen ortak kavramlardan olan liderlik, siyasetteki yansımaları siyasi liderlik olarak almakta; yönetenler ile yönetilenler arasındaki süreçlerde başat rol oynamaktadır.

Siyasi liderlik, siyasetin bütün aşamalarında etkisini göstermesi itibarıyla dikkat çekmektedir. Heywood'a (2007) göre, liderlere ait seçmenlerin nazarında oluşan düşünce ve kanaatler, siyasi süreçlere ilişkin tercihleri belirleyen faktörlerden biridir. Öte yandan, Komşuoğlu ise, karar alma mekanizmalarında öne çıkan unsurların en önemlilerinden birini liderleri oluşturduğunu belirtir. Hatta liderler, etkileri ve kabiliyetleri nedeniyle siyasette ve siyasi partilerde sembol olarak temayüz edebilirler. Bu ise, beraberinde hem liderin daha etkili olmasını sağlamakta hem de partilerle özdeşleşen bir konuma gelmesini getirmektedir (Komşuoğlu, 2008). Siyasi liderliğin öne çıkan özellikleri arasında astları üzerinde olumlu bir etki meydana getirmesi öne çıkarken; gücünün temel kaynağında ise, halkın desteğini ve gücünü alması yatmaktadır (Altılar, 2012).

Siyasi liderliğe ilişkin sınıflandırmalar siyaset bilimi ve alanyazında üzerinde durulan konulardan biridir. Bunun ortaya çıkmasında, farklı liderlik modellerine yönelik yaklaşım farklılığı önemli bir rol oynamaktadır. Bu çalışmada, siyasi liderliğe ilişkin olarak siyaset bilimi alanında yapılmış olan çalışmalarda öne çıkan ve üzerinde sıklıkla durulan sınıflandırmalar değerlendirilmiştir. Bu çerçevede, çalışmada, siyasi liderlik tipleri olarak, otoriter, demokratik, karizmatik ve dönüşümcü liderlik tipleri üzerinde durulmaktadır.

2.3.1. Otoriter Liderlik

Otoriter liderlik, geçmişi eski olmasına karşın sıklıkla karşılaşılan liderlik tipidir. Bu liderlik, otokratik ve bürokratik yapıya sahip toplumlardaki üyelerin beklentilerine hitap etmesi, daha hızlı karar vermeye uygun imkânlar sağlaması gibi nitelikleri yanında liderin bencil davranışlar sergilemesine zemin hazırlaması ve yenilikçiliğin azalmasına neden olan hususları beraberinde getirmektedir (Bakan & Büyükbeşe, 2010).

Otoriter liderliğin egemen olduğu toplumlarda bireylerin düşüncelerine önem verilmemekte; halk kesimleri de yönetime katılma hususunda kendilerini yeterli ve yetkin görmemektedir. Dolayısıyla otoriter liderlerin gücü azaldığında ya da kaybolduğunda toplumun dağılma tehlikesi ile karşı karşıya kalması mümkün olabilmektedir (Közleme, 2013). Buna göre, otoriter liderlikte merkezi otorite oldukça güçlü olup, yönetim yetkisinin tümü ve karar mekanizması liderde toplanmaktadır.

2.3.2. Demokratik Liderlik

Demokratik liderlik tipi, insanların düşüncelerine önem veren ve onların fikirlerine danışarak yönetime katılımlarını sağlayan liderliğe işaret eder. Demokratik liderler, astlarına inisiyatif veren, serbest iletişim kuran ve çalışanlar ile kurduğu olumlu ilişkiler sonucunda örgütün verimliliğini artıran bir ortamın doğmasına öncülük etmektedir (Lunenburg & Ornstein, 2013; Thompson, 1998). Demokratik liderlik tarzının bu olumlu özellikleri yanında olumsuz yönlerinden bahsetmek mümkündür. Joseph T. Straun ve Raymond F. Attner (1991), karar süreçlerinde çok fazla sayıda kişinin katılımı, sistemin yavaşlamasına neden olduğunu belirtmektedir. Dolayısıyla acil durumlarda alınması gereken kararlarda, bu liderlik tipinin başarısız olması mümkün olabilmektedir.

Demokratik liderlik içerisinde lider, örgütün karar mekanizmalarında kontrol ve karar verme süreçlerini birden fazla kişi ile paylaşmaktadır. Ayrıca lider, grubun içinden çıkan itici kuvveti öncelik olarak gördüğü için paydaşların tümüne aynı düzeyde önem gösterir (Woods, 2005). Bu liderlik tipi, çalışanlarının fikirlerini ve önerilerini değerlendirerek onların performansının artmasını sağlar. Bu ise, örgütün performansının olumlu seyrine de katkıda bulunur. Çalışanların sorumluluk duygularının gelişimine önemli katkıları olan bu liderlik, geleceğin liderlerinin ortaya çıkmasını sağlamakta ve örgütün sürdürülebilir liderliğe sahip olmasını beraberinde getirmektedir (Al Khajeh, 2018; Carson, 2005).

2.3.3. Karizmatik Liderlik

Karizmatik liderlik, başta siyaset bilimi ve sosyoloji olmak üzere günümüzde üzerine en çok çalışma yapılan siyasi liderlik tiplerinin başında gelmektedir. Karizma terimini eserlerinde kullanan ve onu sosyolojik bir bağlamda ele alanların başında Max Weber gelmektedir. Weber, karizma vurgusuyla, bir kişiyi sıradan insanlardan farklı kılan ve bazı özellikleri sebebiyle de onun insan üstü güçleri barındırdığını ifade ettiği kişileri kastetmektedir. Weber, bu özellikleri bünyesinde barındıran kişilerin karizmatik lider olduğunu ifade eder. Karizma sahibi kişinin özellikleri ilahi kaynaklı olduğu için sıradan insanlarda bu özelliklerin bulunması söz konusu değildir (Weber, 1995).

Karizmatik liderlerin kullandığı gücü otorite olarak ifade eden Dönmezer'e göre (1999), bu otoriteyi diğer otoritelerden farklı kılan, nadir görülen kutsallığa ve kahramanlığa sahip olarak, getirdiği düzen ve kurallara içten bağlılık üzerine kurulu olmasıdır. Karizmatik otorite, karizma sahibinin kişisel özelliklerine dayalıdır ve geçmişin getirdiği alışkanlıklardan ayrılarak kendine özgü ve yeni bir yolu benimseyendir. Daha da önemlisi, karizmanın sürekliliği için, otoriteye bağlı olanların liderin bir çeşit mucizevi ve manevi yönüne bağlılığını tanıması gerekmektedir.

2.3.4. Dönüşümcü Liderlik

Dönüşümcü liderlik, günümüzde yaşanan hızlı değişim ve dönüşümlerin sonucunda ortaya çıkan ve gün geçtikçe dikkatleri daha çok çeken siyasi liderlik tiplerinden biridir. İlk olarak Dawston'un "İşyan Liderliği" (1973) isimli eserinde geçen dönüşümcü liderlik, 1978 yılında James McGregor Burns tarafından kaleme alınan "Leadership" adlı kitabında sistematik hale getirilmiştir. Liderin temel görevinin örgütte çalışanların moral ve motivasyonlarına olumlu etkilerde bulunarak, onların performanslarını yükselten kişi olmasını belirten Burns, değişim ve vizyon oluşturan özellikleriyle bu liderliğin, modern örgütlerde olması gereken yegane liderlik olması gerektiğini ifade etmektedir (Eraslan, 2014).

Yukl'a (1989) göre dönüşümcü liderlik, örgüt mensuplarının davranışlarında köklü değişiklikler meydana getirmek ve örgütün hedeflerine ulaşmasında birlik oluşturma süreçleri olarak ele alınmaktadır. Yavuz ise, dönüşümcü liderliği karizmatik liderlikten ayırt eden temel hususu, karizma liderlik için tek başına yeterli olmamakta; karizmanın yanında örgüt çalışanları ya da üyeler üzerinde ideal etki ve önemli değişimler göstermesi gerekmektedir (Yavuz, 2009).

3. Araştırmanın Metodolojisi

Bu araştırma, sermaye düzeyleri bağlamında üniversite öğrencilerinin siyasi liderlik eğilimlerini ortaya koymayı amaçlamaktadır. Araştırmanın temel hipotezi, üniversite öğrencilerinin sermaye düzeylerinin farklılaşmasıyla siyasi liderlik eğilimlerinin de değişeceği'dir. Bu araştırma, sermaye türlerine yönelik literatürde yer alan diğer çalışmalardan farklı olarak, seçmenlerin sermaye düzeyleri ile siyasi lider eğilimleri arasındaki ilişkiyi incelemesi bakımından öncü bir özelliktedir. Araştırma, survey (tarama) araştırmasına dayalı olarak yürütülmüştür. Survey (tarama) araştırması, büyük örneklem üzerinde gerçekleştirilen (Fraenkel & Wallen, 2006), bir gruba ait olan belirli nitelikleri ortaya çıkarmak için verilerin elde edilmesini amaçlayan çalışmadır (Büyüköztürk vd., 2016). Bu araştırmalarda, evreni hem sayı hem de nitelik açısından temsil eden örneklem seçilmesi oldukça önemli olup, genel itibarıyla anket formunun uygulanması bu tür araştırmalarda söz konusu olmaktadır.

Araştırmanın evreni, 2023-2024 eğitim-öğretim yılında Kırıkkale Üniversitesi'nde öğrenim gören lisans öğrencilerinin tümüdür. Araştırmanın örneklemini, kolayda örnekleme yöntemiyle bu evrenden seçilen ve lisans öğrenimi gören 525 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmadaki analizlerin tamamında %95 güven düzeyi ve %5 hata payı olarak alınmıştır. Örnekleme yer alan öğrencilerin, 331'i kadın, 194'ü erkektir. Bu survey araştırmasında, verilerin toplanmasında anket formu kullanılmıştır. Anket formu uygulamasından önce etik kurul kararı alınmış olup; bu süreçte ve sonraki aşamalarda, araştırma ve yayın etiğine uyulmuştur. Ankette katılımcılara, kapalı uçlu, yarı kapalı uçlu ve 5'li likert ölçek testi ile birlikte toplam 70 soru yöneltilmiştir. Anket çalışmasından elde edilen verilerin analizinde SPSS 27.0 sürümünden yararlanılmıştır.

Araştırma sürecindeki verilerin geçerliliği, örneklem grubunu oluşturan seçmenlerin ankete vermiş oldukları yanıtların doğru olduğu varsayımına dayanmaktadır. Araştırma 2024 yılının Mart-Haziran ayları arasında yapılmıştır. Araştırma sürecinde Araştırmada elde edilen veriler, araştırmanın gerçekleştirildiği zaman dilimi ile sınırlıdır. Anket formundaki 5'li likert ölçeği oluşturan içsel tutarlılık incelendiğinde, Cronbach Alfa değeri 0,752 olarak tespit edilmiştir. Güvenilirlik katsayısının 0,70 ve üzerinde bulunması, ölçeğin yüksek tutarlılığa ve güvenilirliğine işaret etmektedir.

Araştırmada elde edilen verilerin normal dağılım gösterip göstermediğini tespit etmek amacıyla, Kolmogorov-Smirnov ile Shapiro-Wilks testleri yapılmış olup; bu testler neticesinde, anlamlılık değerinin 0,05 değerinin altında olduğu görülmüş ve bundan dolayı verilerin normal dağılmadığı ortaya çıkmıştır. Buna göre, araştırma kapsamında elde edilen verilerin normal dağılıma sahip olmadığı durumlarda non-parametrik istatistiksel yöntemlerin kullanılması gerekmektedir. Bu kapsamda, araştırmada Mann-Whitney U ve Kruskal-Wallis- H testleri uygulanmıştır.

4. Bulgular

Araştırmanın bu bölümünde, seçmenlerin ekonomik, sosyal ve kültürel sermaye düzeylerine ilişkin bulgulara yer verilmektedir. Bu kapsamda, ankete katılan seçmenlerin sermaye düzeylerine dair demografik bilgiler ve sermaye düzeyleri ile siyasi lider bağlılıkları bulunmaktadır.

4.1. Ekonomik Sermaye Özellikleri

Araştırmanın bu bölümünde, ilk olarak araştırmaya katılanların ekonomik sermaye düzeylerini tespit etmek amacıyla ailelerinin evine giren aylık toplam gelir düzeyine ilişkin frekans değerleri tablosuna yer verilecektir. İkinci olarak, katılımcıların ailelerinin evine giren aylık toplam gelir ile siyasi lider bağlılıkları ilişkisine ait tabloya göz atılacaktır.

Tablo 1. Ailelerin Aylık Toplam Geliri

	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
0-10.000	21	4,0	4,0	4,0
10.001-20.000	88	16,8	16,9	21,0
20.001-30.000	101	19,2	19,4	40,4
30.001-40.000	90	17,1	17,3	57,7
40.001-50.000	85	16,2	16,3	74,0
50.001-60.000	53	10,1	10,2	84,2
60.001 ve üstü	82	15,6	15,8	100,0
Toplam	520	99,0	100,0	
Cevapsız	5	1,0		
Toplam	525	100,0		

Tablo 1’de, katılımcıların ailelerinin %19,2’si 20.001-30.000 TL, %17,1’i 30.001-40.000 TL, %16,8’i 10.001-20.000 TL, %16,2’si 40.001-50.000 TL ve %15,6’sı 60.001 ve üstü şeklinde evine giren aylık toplam geliri olduğunu belirtmiştir. Tabloda da görüldüğü üzere, araştırmaya katılanların çoğunluğunun (%70,3) ailelerinin aylık toplam geliri 10-001-50.000 arasında yoğunlaşmaktadır.

Tablo 2. Ailelerin Aylık Gelir Düzeyi ile Siyasi Liderlik Eğilimi İlişkisi

	0-10.000	10.001-20.000	20.001-30.000	30.001-40.000	40.000-50.000	50.001-60.000	60.001 ve üstü	P
Demokratik	333.86	249.57	299.64	243.11	235.87	240.01	263.09	,009
Karizmatik	309.79	229.35	246.05	244.25	287.84	245.67	298.18	,011
Dönüşümcü	324.90	242.96	270.72	257.05	245.80	239.46	282.86	,145
Otoriter	323.07	238.97	263.80	241.74	284.99	247.96	266.82	,136
Diğer	319.10	236.72	273.58	247.44	244.35	268.21	261.47	,147

Kruskal Wallis-H Testi

$p < 0,05$

Tablo 2’de, örneklem grubunu oluşturan katılımcıların ailelerinin aylık toplam gelir düzeyi ile siyasi liderlik eğilimi ilişkisine göz atılmıştır. Bu ilişkinin tespitine yönelik yapılan Kruskal Wallis-H testi analizine göre, demokratik ve karizmatik liderlik ile ailelerin aylık toplam gelir düzeyi arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Buna göre, araştırmada, aileleri dar gelir grubuna sahip olan katılımcılarda demokratik liderlik eğilimi öne çıkarken; aileleri yüksek gelir grubuna sahip olan katılımcılarda ise, karizmatik ve otoriter liderlik eğilimlerinin fazla olduğu görülmüştür.

4.2. Kültürel Sermaye Özellikleri

Kültürel sermayenin birçok araştırmacı tarafından farklı boyutlarının vurgulanarak ölçümünün yapılmasına ilişkin farklı görüşler ortaya atılmıştır. Sosyal bilimler alanyazınında öne çıkan ve pek çok çalışmada sıklıkla kullanılan kültürel sermayenin ölçümüne dair alt boyutları şu şekilde ifade edilebilir: Kültürel sermayenin ölçümünde Ebrahim Khodadady ve Motahareh Natanzi (2012), kültürel faaliyetlere katılım, edebi kültür ve sanatsal beğeniler ile okuma alışkanlıklarına ilişkin boyutlarını ele almıştır. Diğer taraftan, Alice Sullivan (2001), okuma alışkanlığı, kültürel bilgi düzeyi ve kültürel aktivitelere katılım, dil bilgisi, TV izleme alışkanlıkları ve müzik beğeni ve tercihi gibi boyutların kültürel sermayenin ölçülmesindeki rolünü vurgulamıştır. De Graaf ve arkadaşları (2015) ise çalışmalarında, kültürel sermayenin ölçülmesine dair kültürel ve sanatsal aktivitelere katılım ile kitap okuma alışkanlığını incelemişlerdir.

Araştırmanın bu bölümünde, örneklem grubunu oluşturan katılımcıların kültürel sermaye düzeylerini tespit etmek amacıyla kültürel sermaye boyutlarından sanat dalı ilgisi ile düzenli kitap okuma alışkanlıklarına ilişkin frekans değerleri bulunmaktadır. Ardından, katılımcıların söz konusu kültürel sermaye boyutları ile siyasi liderlik ilişkisine ait tabloya yer verilmektedir.

Çalışmada katılımcıların kültürel sermaye özelliklerine ilişkin herhangi bir sanat dalı ile ilgisinin bulunup bulunmadığı sorusu yöneltilmiş ve Tablo 3’de görülen cevaplar ortaya çıkmıştır.

Tablo 3. Sanat Dalı İlgisi

	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Evet	294	56,0	56,8	56,8
Hayır	224	42,7	43,3	100,0
Toplam	518	98,7	100,0	
Cevapsız	7	1,3		
Toplam	525	100,0		

Tablo 3'e göz atıldığında, araştırmaya katılan seçmenlere herhangi bir sanat dalıyla ilgili olup olmadığına yönelik soruya, katılımcıların %56,8'i evet, %43,3'ü hayır yanıtını vermiştir. Kültürel sermaye, kişilerin sahip olduğu bilgi, tecrübe, sanat ve entelektüel birikim ve kaynaklarını gösteren sermaye biçimidir. Sanatsal etkinliklere ilgi ve katılım, kültürel sermayenin en önemli göstergelerinden biridir. Buna göre, ankete katılanların yarısından fazlasının herhangi bir sanat dalıyla ilgili olduğu görülmüştür.

Bireylerin sanatsal faaliyetlere olan ilgi düzeyi onların diğer alanlara ait yaklaşımlarını etkilediği gibi, siyasi liderlik bağlulukları üzerinde de önemli bir faktördür. Çalışmada, buna yönelik olarak, katılımcıların sanat dalı ilgisi ile siyasi liderlik eğilimi ilişkisi Tablo 4'te gösterilmiştir.

Tablo 4. Sanat Dalı İlgisi ile Siyasi Liderlik Eğilimi İlişkisi

		Sayı	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	P
Demokratik	Evet	294	269.94	79363.00	,054
	Hayır	223	244.57	54540.00	
	Toplam	517			
Karizmatik	Evet	294	264.68	77816.50	,319
	Hayır	223	251.51	56086.50	
	Toplam	517			
Dönüşümcü	Evet	294	268.41	78911.50	,094
	Hayır	223	246.60	54991.50	
	Toplam	517			
Otoriter	Evet	294	261.05	76749.00	,719
	Hayır	223	256.30	57154.00	
	Toplam	517			
Diğer	Evet	294	261.54	76894.00	,653
	Hayır	223	255.65	57009.00	
	Toplam	517			

Mann-Whitney U Testi $p < 0,05$

Tablo 4'te, ankete katılanların sanat dalı ilgisi ile siyasi liderlik eğilimi ilişkisi ele alınmıştır. Buna göre, Mann-Whitney U testi analizi incelendiğinde, herhangi bir sanat dalıyla ilgili olduğunu belirten ve bu alandaki kültürel sermaye düzeyi yüksek olan katılımcıların demokratik liderlik eğilimi önde yer almıştır. Diğer taraftan, herhangi bir sanat dalıyla ilgili olmadığını ifade eden ve bu alandaki kültürel sermaye düzeyi düşük olan katılımcılarda ise, otoriter liderlik eğiliminin fazla olduğu tespit edilmiştir. Bu veriler ışığında, katılımcıların sanat dalı ilgilerine dayalı kültürel sermaye düzeyi farklılıklarının, onların siyasi lidere olan yaklaşımları üzerinde belirleyici bir role sahip olduğunu söylemek mümkündür.

Tablo 5. Düzenli Kitap Okuma Alışkanlığı

	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Evet	296	56,4	57,7	57,7
Hayır	217	41,3	42,3	100,0
Toplam	513	97,7	100,0	
Cevapsız	12	2,3		
Toplam	525	100,0		

Tablo 5'te görüldüğü üzere, araştırmanın örneklem grubunu oluşturan katılımcılara, düzenli kitap okuma alışkanlığı olup olmadığı sorusu yöneltildiğinde, %57,7'si evet, %42,3'ü ise hayır cevabını vermiştir. Kültürel sermayenin en önemli göstergelerinden biri, düzenli kitap okuma alışkanlığıdır. Düzenli kitap okuma alışkanlığı, kişilerin kültürel sermaye düzeyleri ile doğrudan ilişkili olup, entelektüel bilgi birikimine

işaret eder. Buradan hareketle, araştırmaya katılanların yarısından fazlasının düzenli kitap okuma alışkanlığı olduğu ve bu alandaki kültürel sermaye düzeylerinin yüksek olduğunu söylemek mümkündür.

Tablo 6. Düzenli Kitap Okuma Alışkanlığı ile Siyasi Liderlik Eğilimi İlişkisi

		Sayı	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	P
Demokratik	Evet	296	272.42	80635.00	,004
	Hayır	216	234.69	50693.00	
	Toplam	512			
Karizmatik	Evet	296	255.23	75547.00	,819
	Hayır	216	258.25	55781.00	
	Toplam	512			
Dönüşümcü	Evet	296	268.16	79375.50	,034
	Hayır	216	240.52	51952.50	
	Toplam	512			
Otoriter	Evet	296	244.76	72450.00	,035
	Hayır	216	272.58	58878.00	
	Toplam	512			
Diğer	Evet	296	259.52	76819.00	,584
	Hayır	216	252.36	54509.00	
	Toplam	512			

Mann-Whitney U Testi $p < 0,05$

Tablo 6’da, katılımcıların düzenli kitap okuma alışkanlığı ile siyasi liderlik eğilimi arasındaki ilişki incelenmiştir. Bu ilişkiye yönelik yapılan Mann-Whitney U testi analizine göz atıldığında, düzenli kitap okuma alışkanlığı olduğunu ifade eden ve bu alandaki kültürel sermaye düzeyi yüksek olan katılımcılarda demokratik liderlik eğilimi ön plana çıkmıştır. Öte yandan, düzenli kitap okuma alışkanlığı olmadığını belirten ve bu alandaki kültürel sermaye düzeyi düşük olan katılımcılarda ise, otoriter liderlik eğiliminin fazla olduğu görülmüştür. Düzenli kitap okuma alışkanlığı, kişilerin kültürel birikimlerini oluşturan ve artıran en önemli faktörlerden biridir. Buradan hareketle, katılımcıların düzenli kitap okuma alışkanlıklarına bağlı olarak kültürel sermaye düzeyi farklılıklarının, siyasi liderliğe olan bakışları üzerinde etkili bir etmen olduğu görülmektedir.

4.3. Sosyal Sermaye Özellikleri

Araştırmanın bu bölümünde, araştırmada yer alan katılımcıların sosyal sermaye düzeylerini belirlemek amacıyla sosyal sermaye unsurlarından sivil toplum kuruluşu üyeliği, toplumsal fayda sağlayan projelerde yer alma durumu yönelik frekans değerlerine göz atılmaktadır. Sonrasında, katılımcıların sosyal sermaye düzeyleri ile siyasi lider bağlılıkları ilişkisi incelenmektedir.

Tablo 7. Sivil Toplum Kuruluşu Üyeliği

	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Evet	55	10,5	10,6	10,6
Hayır	465	88,6	89,4	100,0
Toplam	520	99,0	100,0	
Cevapsız	5	1,0		
Toplam	525	100,0		

Sivil toplum üyeliği, bireylerin sosyal ağlara katılımını ve toplumsal işbirliğini kolaylaştırması yönüyle, sosyal sermayenin en önemli göstergelerinden biridir. Bu bakımdan, ankete katılanların büyük çoğunluğunun bu alandaki sosyal sermaye düzeylerinin düşük olduğu görülmektedir. Tablo 7’ye bakıldığında, araştırmaya katılanların 10,5’i sivil toplum kuruluşu üyeliği bulunduğunu, %89,4’ü ise sivil toplum kuruluşuna üyeliği bulunmadığını belirtmiştir.

Tablo 8. Sivil Toplum Üyeliği ile Siyasi Lider Eğilimi İlişkisi

		Sayı	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	P
Demokratik	Evet	55	282.53	15539.00	,247
	Hayır	465	257.89	119921.00	
	Toplam	520			
Karizmatik	Evet	55	289.01	15895.50	,135
	Hayır	465	257.13	119564.50	
	Toplam	520			
Dönüşümcü	Evet	55	304.15	16728.00	,021
	Hayır	465	255.34	118732.00	
	Toplam	520			
Otoriter	Evet	55	238.74	13130.50	,254
	Hayır	465	263.07	122329.50	
	Toplam	520			
Diğer	Evet	55	275.59	15157.50	,426
	Hayır	465	258.72	120302.50	
	Toplam	520			

Mann-Whitney U Testi $p<0,05$

Tablo 8’de, katılımcıların sivil toplum üyeliği ile siyasi liderlik eğilimi arasındaki ilişki ele alınmıştır. Bu itibarla, Mann-Whitney U testi analizine bakıldığında, sivil toplum kuruluşuna üyeliği olduğunu ifade eden ve bu alandaki sosyal sermaye düzeyi yüksek olanlarda dönüşümcü liderlik eğilimi ön plana çıkmıştır. Öte yandan, herhangi bir sivil toplum kuruluşuna üyeliği bulunmadığını belirten ve bu alandaki sosyal sermaye düzeyi düşük olanlarda, otoriter liderlik eğiliminin fazla olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 9. Toplumsal Fayda Sağlayan Projelerde Görev Alma Durumu

	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Evet	96	18,3	18,4	18,4
Hayır	427	81,3	81,6	100,0
Toplam	523	99,6	100,0	
Cevapsız	2	,4		
Toplam	525	100,0		

Tablo 9 incelendiğinde, araştırmaya katılanların %18,4’ü toplumsal fayda sağlayan projelerde görev aldığını ifade ederken, %81,6’sı ise toplumsal fayda sağlayan projelerde görev almadığını belirtmiştir. Toplumsal fayda sağlayan projelerde gönüllü bir şekilde görev almak, kişilerin sosyal ilişkilerine olumlu etki eden, ağbağlarını (network) ve işbirliğini güçlendiren özellikleriyle, sosyal sermayenin başlıca göstergelerinden biridir. Bu bağlamda, ankete katılanların kahir ekseriyetinin, bu alandaki sosyal sermaye düzeylerinin düşük olduğundan bahsetmek mümkündür.

Tablo 10. Toplumsal Fayda Projelerinde Yer Alma ile Siyasi Lider Eğilimi İlişkisi

		Sayı	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	P
Demokratik	Evet	96	299.11	28715.00	,007
	Hayır	427	253.66	108311.00	
	Toplam	523			
Karizmatik	Evet	96	258.01	24769.00	,774
	Hayır	427	262.90	112257.00	
	Toplam	523			
Dönüşümcü	Evet	96	272.95	26203.00	,424
	Hayır	427	259.54	110823.00	
	Toplam	523			
Otoriter	Evet	96	234.62	22523.50	,049
	Hayır	427	268.16	114502.50	
	Toplam	523			
Diğer	Evet	96	271.96	26108.00	,470
	Hayır	427	259.76	110918.00	
	Toplam	523			

Mann-Whitney U Testi $p<0,05$

Tablo 10'da, katılımcıların toplumsal fayda sağlayan projelerde görev alma durumu ile siyasi liderlik eğilimi arasındaki ilişkiye yer verilmiştir. Buna göre, Mann-Whitney U testi analizi incelendiğinde, toplumsal fayda sağlayan projelerde görev aldığını belirten ve bu alandaki sosyal sermaye düzeyi yüksek olan katılımcılarda demokratik liderlik eğilimi öne çıkmıştır. Diğer taraftan, toplumsal fayda sağlayan projelerde görev almadığını ifade eden ve bu alandaki sosyal sermaye düzeyi düşük olan katılımcılarda ise, otoriter liderlik eğiliminin daha baskın olduğu saptanmıştır.

5. Sonuç

Bu araştırmada, seçmen vasfına sahip üniversite öğrencilerinin sermaye düzeylerine göre siyasi liderlik eğilimlerinin farklılaşıp farklılaşmadığının analizi amaçlanmaktadır. Toplumsal yapı üzerinde belirleyici kurumlardan olan siyasetin en önemli figürlerinin başında siyasi liderler gelmektedir. Siyasi lider, yalnızca siyasetin önde gelen unsurlarından biri değil, aynı zamanda toplumun tümüne yönelik geliştirmiş olduğu strateji ve politikalar sebebiyle de anahtar konuma sahiptir. Siyasi lideri önemli kılan en önemli husus ise, toplum kitlelerinden aldığı destektir. Bu açıdan, kişilerin hangi siyasi liderlik türüne yakın durduğu ve desteklediği konusu büyük önem taşımaktadır. Bu öneminden hareketle, bireylerin ekonomik, kültürel ve sosyal sermaye düzeyi farklılıklarının, siyasi liderliğe olan bakışlarını şekillendiren bir özellik göstermektedir. Dolayısıyla bireylerin özellikleri ile sosyalizasyon süreçlerinde kazandığı sermaye birikimleri düzeyi, onların siyasi liderlik eğilimleri üzerinde etkili olan hususlardandır.

Ekonomik faktörlerin toplumsal değişim üzerinde etkili olan en önemli faktör olduğunu savunan klasik sermaye anlayışı, 20. yüzyılda büyük değişime uğramıştır. Bu değişimin en önde gelenlerinden biri, sermayeyi sosyolojik anlamda ele alan isimlerin başında gelen Bourdieu'nün sermaye kuramıdır. Bourdieu, toplumsal yapıda ve sosyal sınıf üzerinde belirleyici faktörler, ekonomik sermayenin yanında kültürel ve sosyal sermaye olarak ortaya çıkmaktadır. Kişilerin içine doğdukları ailelerin özellikleri ile sosyalleşme sürecinde kazandıkları kültürel ve sosyal sermaye düzeyleri onların toplumsal alana ait yaklaşımları üzerinde etkilidir. Dolayısıyla toplumun en dinamik gruplarının başında gelen üniversite gençliğinin sahip olduğu sermaye düzeylerinin siyasi lider eğilimleri üzerinde belirleyici role sahip olduğu, bu araştırmanın temel iddiasını oluşturmaktadır.

Ekonomik sermaye, bireylerin sahip oldukları maddi ve ekonomik kaynaklarına işaret eder. Bu bağlamda, araştırmada yer alan katılımcıların ailelerinin aylık gelir düzeylerine bakıldığında, çoğunluğunun orta gelir düzeyinde yoğunlaştığı görülmektedir. Katılımcıların ailelerinin aylık gelir miktarı ile siyasi liderlik eğilimleri arasında anlamlı bir farklılaşma vardır. Aileleri dar gelir grubunda yer alan katılımcılarda demokratik lider eğilimi; aileleri yüksek gelir grubunda yer alanlarda ise karizmatik ve otoriter liderlik eğilimlerinin fazla olduğu tespit edilmiştir.

Kültürel sermayenin en temel göstergeleri, sanatsal ve kültürel aktivitelerle ilgilenmek ve düzenli kitap okuma alışkanlığına sahip olmaktır. Bu kapsamda, araştırmaya katılanların yarısından fazlası (%56,8) herhangi bir sanat dalıyla ilgilenmektedir. Katılımcıların sanat dalı ilgisi ile siyasi liderlik eğilimleri arasında anlamlı bir farklılık yoktur. Herhangi bir sanat dalına ilgisi olduğunu belirten katılımcılarda demokratik liderlik eğilimi önde yer alırken; herhangi bir sanat dalına ilgi duymadığını ifade edenlerde otoriter liderlik eğiliminin daha fazla çıktığı saptanmıştır. Ankete katılanların yarısından fazlasının (%57,7) düzenli kitap okuma alışkanlığı vardır. Düzenli kitap okuma alışkanlığı ile siyasi liderlik eğilimleri arasında anlamlı farklılık bulunmaktadır. Düzenli kitap okuma alışkanlığına sahip olan katılımcılarda demokratik liderlik eğilimi; düzenli kitap okuma alışkanlığı olmayanlarda ise, otoriter liderlik eğilimi fazla çıkmıştır.

Kişilerin sosyal sermaye düzeylerini gösteren unsurların başında, sosyal iletişim ağlara katılım, aidiyet duygusu ve karşılıklı ilişkiler gelmektedir. Buradan hareketle, araştırmanın örneklem grubunu oluşturan katılımcıların %89,4'ünün sivil toplum kuruluşu üyeliği bulunmazken; %10,6'sının ise sivil toplum kuruluşuna üyedir. Katılımcıların sivil toplum üyelikleri ile siyasi liderlik eğilimleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır. Sivil toplum üyeliği olan katılımcılarda en yüksek ortalama demokratik liderlikte ortaya çıkarken; sivil toplum üyeliği bulunmayan katılımcılarda ise, en yüksek ortalama otoriter liderlikte görülmüştür. Diğer taraftan, araştırmaya katılanların %81,6'sı toplumsal fayda sağlayan projelerde görev aldığını belirtirken; %18,4'ü de toplumsal fayda sağlayan projelerde yer almamıştır. Toplumsal fayda sağlayan projelerde yer alınması ile siyasi lider eğilimleri arasında anlamlı farklılık vardır. Buna göre,

toplumsal fayda sağlayan projelerde yer aldığını ifade eden katılımcılarda en yüksek ortalama demokratik liderlik eğilimi fazla görülürken; toplumsal fayda sağlayan projelerde yer almadığını belirten katılımcılarda ise otoriter liderlik eğiliminin öne çıktığı ortaya çıkmıştır.

Sonuç olarak, Araştırma sonucunda ortaya çıkan bulguların en önemlilerinden biri, üniversite öğrencilerinin sahip olduğu sermaye düzeyleri onların siyasi liderlik eğilimleri üzerinde belirleyici bir faktördür. Ayrıca, kişilerin sermaye düzeyleri farklılaştıkça siyasi liderlik eğilimleri de değişmektedir. Bu sonuç, araştırmanın temel hipotezini doğrular özelliğindedir. Araştırmanın dikkat çeken bulgularından diğeri de, sosyal ve kültürel sermaye düzeyi yüksek olan üniversite öğrencilerinde demokratik liderlik eğilimi fazla çıkarken; sosyal ve kültürel sermaye düzeyi düşük olan üniversite öğrencilerinde ise, otoriter liderlik eğilimi daha yüksektir.

6. Extended Abstract

One of the leading theories on capital in the social sciences is P. Bourdieu's capital approach. The French sociologist, who stands out with his unique approach, stated that individuals engage in class struggles within the social space on the axis of economic, cultural, and social capital in addition to the classical capital approach. According to Bourdieu, social space is formed as a result of the coming together of many areas such as political area, academic area, education area, sports area. According to Bourdieu, these areas have different characteristic features within themselves. These areas contain rules and strategies that social actors must comply with. The field of politics is at the forefront of the areas that have a decisive effect on the social structure. Political leadership is one of the most dynamic elements of the field of politics.

Political leaders are at the forefront of the most important figures of politics, which is one of the decisive institutions on the social structure. The political leader is not only one of the leading elements of politics, but also has a key position due to the strategies and policies he develops for the whole society. The basic claim of this research is that the capital levels of university youth, which are at the forefront of the most dynamic groups in society, have a decisive role in their political leadership tendencies.

The backbone of the conceptual and theoretical framework of the research is firstly the concept of capital by Bourdieu and the economic, social and cultural capital that he addresses as the basic types of capital. The second part of the theoretical framework of the research focuses on university youth. The last part touches on the concept of political leadership and the types of political leadership. In this study, the classifications that stand out and are frequently emphasized in the studies conducted in the field of political science regarding political leadership are evaluated. In this framework, the study focuses on the types of political leadership as authoritarian, democratic, charismatic and transformational leadership.

This research aims to reveal the political leadership tendencies of university students in the context of capital levels. This research was conducted based on a survey research. The universe of the research is all undergraduate students studying at Kırıkkale University in the 2023-2024 academic year. The sample of the research consists of 525 undergraduate students selected from this universe using the convenience sampling method. 331 of the students in the sample were female and 194 were male. In this survey research, a questionnaire form was used to collect data. A total of 70 questions were asked to the participants in the survey, including closed-ended, semi-closed-ended and 5-point Likert scale tests. SPSS version 27.0 was used in the analysis of the data obtained from the survey study.

The validity of the data in the research process is based on the assumption that the answers given by the voters in the sample group to the survey are correct. The research was conducted between March and June 2024. The data obtained in the research is limited to the time period in which the research was conducted. In order to determine whether the data obtained in the research showed a normal distribution, Kolmogorov-Smirnov and Shapiro-Wilks tests were conducted; as a result of these tests, it was seen that the significance value was below 0.05 and therefore it was revealed that the data were not normally distributed. Accordingly, non-parametric statistical methods should be used in cases where the data obtained within the scope of the research do not have a normal distribution. In this context, Mann-Whitney U and Kruskal-Wallis- H tests were applied in the research.

One of the findings that emerged as a result of the analyzes made in the research is that the capital levels of university students are a determining factor on their political leadership tendencies. In addition, as the capital levels of individuals differ, their political leadership tendencies also change. One of the striking findings that emerged in the research is that while there is a democratic and transformational leadership tendency in university students whose families are in the low-income group; In university students whose families are in the middle and high income groups, the tendency towards charismatic and authoritarian leaders is higher.

Another striking finding of the study is that while the tendency towards democratic leadership is higher in university students with high levels of social and cultural capital, the tendency towards authoritarian leadership is higher in university students with low levels of social and cultural capital. This study, unlike other studies in the literature on capital types, has a pioneering feature in that it examines the relationship between voters' capital levels and political leadership tendencies.

Çıkar Çatışması Beyanı / Conflict of Interest

Çalışmada herhangi bir kurum veya kişi ile çıkar çatışması bulunmamaktadır.
There is no conflict of interest with any institution or person in the study.

İntihal Politikası Beyanı / Plagiarism Policy

Bu makale İntihal programlarında taranmış ve İntihal tespit edilmemiştir.
This article was scanned in Plagiarism programs and Plagiarism was not detected.

Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Beyanı / Scientific Research and Publication Ethics Statement

Bu çalışmada Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi kapsamında belirtilen kurallara uyulmuştur.
In this study, the rules specified within the scope of the Higher Education Institutions Scientific Research and Publication Ethics Directive were followed.

Kaynakça

- Abadan, N. (1961). *Üniversite Öğrencilerinin Serbest Zaman Faaliyetleri: Ankara Yükseköğrenim Gençliği Üzerine Bir Araştırma*. Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları.
- Al Khajeh, E. H. (2018). Impact of Leadership Styles on Organizational Performance. *Journal of Human Resources Management Research*, 1-10. doi: 10.5171/2018.687849.
- Altılar, N. (2012). *Geleceğin Lideri Politik Psikolojinin Yeni Paradigması*. Diya Kitap.
- Aydemir, M. A. (2011). *Toplumsal ilişkilerin sosyal sermaye değeri (Topluluk duygusu ve sosyal sermaye üzerine bir araştırma)*. Yayımlanmamış doktora tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalı.
- Bakan, İ. & Büyükbeşe, T. (2010). Liderlik Türleri ve Güç Kaynaklarına İlişkin Mevcut-Gelecek Durum Karşılaştırması: Eğitim Kurumu Yöneticilerinin Algılarına Dayalı Bir Alan Araştırması. *Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 12(19), 73-84.
- Baran, A. G. (2013). Genç ve Gençlik: Sosyolojik Bir Bakış. *Gençlik Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 6-25.
- Bayhan, V. (1997). *Üniversite Gençliğinde Anomi ve Yabancılaşma*. Türkiye Cumhuriyeti Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Bourdieu, P. (1979). Les Trois États de Capital Culturel, *Actes de la Recherche en Sciences Sociales*, (30), 3-6.
- Bourdieu, P. (1983). *Economical, Cultural and Social Capital*. In R. Kreckel (Ed.) *Social Inequalities* (pp. 183-198). Göttingen: Schwartz.
- Bourdieu, P. (1986). *The Forms of Capital*. J. Richardson (Ed.). *Handbook of theory and Research For the Sociology of Education*. (241-258). New York: Greenwood Press.
- Bourdieu, P. (1994). Rethinking The State: Genesis and Structure of The Bureaucratic Field. *Sociological Theory*, 12(1), 1-18.
- Bourdieu, P. (1995). *Pratik Nedenler: Eylem Kuramı Üzerine*. (H. Tufan, Çev.) Kesit Yayıncılık.
- Bourdieu, P. (1996). *Distinction: A Social Critique of The Judgement of Taste*. London: Routledge.
- Bourdieu, P. (2002). *The Forms of Capital. Readings in Economic Sociology*. Oxford: Blackwell Publishing.
- Bourdieu, P. (2010). *Sermaye Biçimleri, Sosyal Sermaye Kuram Uygulama Eleştirisi*. (M. M. Şahin, Çev.) İstanbul: Değişim Yayınevi.
- Bourdieu, P. & Passeron, J. C. (2014). *Yeniden Üretim: Eğitim Sistemine İlişkin Bir Teorinin İlkeleri*. (L. Ünsaldı, A. Sümer & Ö. Akkaya, Çev.) Ankara: Heretik Yayıncılık.
- Bourdieu, P. & Wacquant, L. J. D. (1996). *Reflexive Anthropologie*. Frankfurt am Main: Suhrkamp.
- Bourdieu, P. & Wacquant, L. J. D. (2014). *Düşünsel Bir Antropoloji İçin Cevaplar*. (N. Ökten, Çev.) İstanbul: İletişim Yayınları.
- Burns, J. (1978). *Leadership*. New York: Harper and Row.
- Büyükköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. & Demirel, F. (2016). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Carson, C. M. (2005). A Historical View of Douglas McGregor's Theory Y. *Management Decision*, 43(3), 450-460. doi: 10.1108/00251740510589814.
- Coleman, J. S. (2010). *Beşeri Sermayenin Yaratımında Sosyal Sermaye, Sosyal Sermaye Kuram Uygulama Eleştirisi*. (F. Uzar, Çev.) M. M. Şahin, A. Z. Ünal (Der.) İstanbul: Değişim Yayınevi.
- Çeğin, G. (2018). Gündelik Hayatın Kavranışı İçin -Pierre Bourdieu'nün Kavramsal Repertuarının Verimlilikleri ve Sınırlılıkları (A. Esgin & G. Çeğin, Ed.) *Gündelik Hayat Sosyolojisi -Temalar, Sorunsallar ve Güçergâhlar*. Ankara: Phoenix Yayınevi.
- Deniz, A. (2015). Üniversite Gençliğinin Uyum Sağlama Süreçleri: Bir Bibliyografya Denemesi. *Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(1), 99-121.
- Doğan, İ. (1994). *Bir Altı Kültür olarak Yüksel Caddesi Gençliği*. Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Doğan, H. & Akçalı, G. (2021). Üniversite Öğrencilerinin Yaşadıkları Sosyo-Ekonomik Sorunlar Üzerine Bir İnceleme. *Üniversite Araştırmaları Dergisi*, 4(3), 309-316. <https://doi.org/10.32329/uad.903559>.
- Dönmezer, S. (1999). *Toplumbilim*. Beta Yayınevi.
- Eraslan, L. (2006). Liderlikte Post-Modern Bir Paradigma: Yönetimci Liderlik. *İnsan Bilimleri Dergisi*, 8(1). <https://www.j-humansciences.com/ojs/index.php/IJHS/article/view/168>.

- Erdoğan, U. (2018). *Ekonomik ve Kültürel Sermaye Bağlamında Sosyal Sınıfların Farklaşması: Ankara Örneği*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalı.
- Field, J. (2008). *Sosyal Sermaye* (B. Bilgen & B. Şen, Çev.) İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Fraenkel, J. R. & Wallen, N. E. (2006). *How to Design and Evaluate Research in Education* (6. Ed.). New York: McGraw-Hill International Edition.
- Fukuyama, F. (2005). *Güven, Sosyal Erdemler ve Güvenin Yaratılması*. (A. Buğdaycı, Çev.) Ankara: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Fukuyama, F. (2015). *Büyük Çözümle –İnsan Doğası ve Toplumsal Düzenin Yeniden Oluşturulması* (H. Kaya, Çev.) İstanbul: Profil Yayıncılık.
- Göker, E. (2007). Ekonomik İndirgemeci mi Dediniz (içinde) *Ocak ve Zanaat: Pierre Bourdieu Derlemesi*, Der: Güney Çeğin-Emrah Göker- Alim Arlı-Ümit Tatlıcan. İletişim Yayınları.
- Günlör, C. & M. Ç. Özdemir (2017). Sosyal Sermaye ve Eğitim İlişkisi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 15(1), 70-90.
- Heywood, A. (2007). *Siyaset*. (B. Seçilmişoğlu, Çev.) Adres Yayınları. (Orijinal Eserin Yayın Tarihi 1997).
- Kirman, M. A. (2005). *Din ve Sekülerleşme: Üniversite Gençliği Üzerine Sosyolojik Bir Araştırma*. Adana: Karahan Kitabevi.
- Komşuoğlu, A. (2008). *Siyasal Yaşamda Bir Lider Süleyman Demirel*. İstanbul: Bengi Yayınları.
- Közleme, O. (2013). Liderlik, Siyasal Otorite Tipleri ve Karizma. *Toplum Bilimleri Dergisi*, 7(13), 239-250.
- Lunenburg, F. C. & Ornstein, A. C. (2013). *Eğitim yönetimi*. (G. Arastaman, Çev.) Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Mohun, S. (2002). *Sermaye, Marksist Düşünce Sözlüğü*. (A. Doğan, Çev.) İstanbul: İletişim Yayınları.
- Richter, R. (2012). *Sosyolojik Paradigmalar*. N. Doğan (Çev.). Küre Yayınları.
- Straub, J. T. & Attner, R. F. (1991). *Introduction to Business*. Boston: PWS-Kent Publishing.
- Swartz, D. (2011). *Kültür ve İktidar –Pierre Bourdieu'nün Sosyolojisi*. (E. Gen, Çev.) İstanbul: İletişim Yayınları.
- Putnam, R. (1993). *Making Democracy Work: Civic Traditions in Modern Italy*. New Jersey: Princeton University Press.
- Putnam, R. D. (2000). *Bowling Alone: The Collapse And Revival American Community*. New York: Simon And Sch.
- Thompson, B. L. (1998). *Yeni Yöneticinin El Kitabı*. (V. G. Diker, Çev.) İstanbul: Hayat Yayınları.
- Turner, H. J. (2003). *The Structure of Sociological Theory*. USA: Thomson Wadsworth.
- Yanıklar, C. (2010). Kültürel Sermaye, Eğitim ve Toplumsal Tabakalaşma: Pierre Bourdieu'nün Yeniden Üretim Kuramına Eleştirel Bir Bakış. *Sosyoloji Dergisi*, (22).
- Yavuz, E. (2009). İşgörenlerin Dönüşümcü Liderlik ve Örgütsel Bağlılık İle İlgili Tutumlarına Yönelik Bir Araştırma. *İşletme Araştırmaları Dergisi*, 1(2), 53.
- Yazıcı, E. (2003). *Türk Üniversite Gençliği Araştırması: Üniversite Gençliğinin Sosyo-Kültürel Profili*. Ankara: Gazi Üniversitesi Yayınları.
- Yukl, G. (1989). *Leadership in Organizations*. New Jersey: Prentice Hall.
- Weber, M. (1995). *Toplumsal ve Ekonomik Örgütlenme Kuramı*. (Ö. Ozankaya, Çev.) Ankara. İmge Kitabevi.
- Wolf, H. (2004). *Capital, Encyclopedia of Social Theory*. (G. Ritzer, Ed.) London: Sage.
- Woods, P. (2005). *Democratic Leadership in Education*. London: Sage Publications Company.